

„Překvapilo mě, kolik nápadů a námětů dává Žižkov,“ říká Martin Velíšek

30.11.2015

Díla malíře a výtvarníka Martina Velíška pozná každý na první pohled. Humor a groteska se tu střetává s nelaciným podprahovým sdělením, často znázorněným osobitým autorovým stylem, který nekarikuje závažná témata, ale nabízí jim další interpretaci. Přesně v tomto duchu se koná i výstava od 11. listopadu v informačním centru, kde budou až do konce ledna k vidění obrazy z kalendáře Prahy 3, kde autor po svém zobrazil ulice, místa a osobnosti spjaté s třetí městskou částí.

Je vaším největším žižkovským dílem hospoda U vystřeleného oka?

Rozhodně je za tím spousta dřiny. Když jsme představovali tuhle hospodu, nevyšli jsme z ní alespoň půl roku. Začali jsme někdy před zimou a trvalo to tak do léta. To byl rok 1993. Vypadalo to úplně jinak. Vlastně zde byly sklepy.

Osobně mě nejvíc fascinují instalované opěrky berlí na záchodě, o které se dotyčný může pohodlně opřít. Kdo s tím nápadem přišel?

Hospodu jsme vymýšleli společně s kamarády. Teď skutečně nevím, jestli to byl nápad můj nebo Pavla Rajčana. Stejně si ani nevzpomenu, kdo původně přišel s názvem hospody, možná Žižkovák Michal Machat. Všechno vznikalo za pochodu. Myslím, že Pavka přinesl odněkud berle, a jestli jsem to řekl já, nebo on, že ty opěrky můžeme ještě dobře použít, si nepamatuju. Od začátku bylo daný, že konceptuálně tu budou spolu zápasit křížáci a husiti, což byla výhoda, že jsme měli jasno hned na začátku. Byla to taková samopráce a samobrigáda.

S jakou představou jste vlastně do celého projektu šli?

Navalili jsme sem hned muziku, to byl pro nás základ. Hrál se tady každý den, což pak nakonec nešlo udržet nafurt, teď jsou tu pravidelné koncerty jen každý čtvrtek. Začala tady být trochu anarchie, lidi si chodili sami pro pivo, neplatili za něj, museli jsme tomu dát nějaký řád. Nikdo s takovým podnikáním neměl zkušenost a učili jsme se za pochodu.

Pro třetí městskou část jste namaloval stolní kalendář. Co bylo na té práci nejtěžší?

Výhoda byla, že území Prahy 3 není jen Žižkov, čili mě až překvapilo, kolik nápadů a námětů se tu vyrojilo. Pak jsme ani všechny nemohli použít. Žižkovem prošlo tolik osobností, čtvrť je historicky velmi bohatá, o nápady nebylo nouze. Jsou tu významné baráky, ulice a osobnosti, no a právě zpracovat budovy bylo velice těžký - aby odpovídaly realitě, co se týká architektury včetně počtu oken, barvy fasády apod. Naopak nejvíc jsem si užil Karla Havlíčka Borovského. Mám k němu specifický vztah už kvůli svému dědovi, který byl „havlíčkovec“ každým coulem. Všechny 52 obrázků, co budou v informačním centru, je v podstatě výstava sama o sobě.

Zdá se, že k literátům 19. století vás pojí hlubší pouto, než se na první pohled zdá...

A to ani ne. První knížku, co jsem přečetl, byli Lovci mamutů od Eduarda Štorcha. Čili v první třídě jsem tím zazářil ve škole. Jinak to měla být narážka na Babičku od Boženy Němcové?

Ano.

Byla to spíš náhoda. Přišla nabídka, jestli nechci ilustrovat tuhle klasiku a já bez přemýšlení na to: „Jóóó, jasně!“ Já byl zrovna na nějakém mejdanu zrovna tady na Žižkově a druhý den mi to začalo docházet!

Babičku? Já? Ověřoval jsem to teda ještě jednou od vydavatele a skutečně mě oslovili zcela upřímně.

Jaké byly vaše první úvahy krom zpracování?

Zprvu jsem si říkal, že by to mohl být komiks. Pak že bych udělal postavy a zvířátka z kaštanů, které by se nafotily. Nakonec jsem si v tom musel udělat nějaký řád, tematicky jsem to bral podle kapitol, a z toho komiksu tam taky něco je.

Setkal jste se s pozitivními, nebo i s negativními reakcemi?

Samozřejmě, úplně každý nad tím nejásal. Ale zrovna negativní recenze jsou podle mě snad nejlepší reklama. Ti „pravověrci“ nadávali, ten to zprznil. Já tam dal zkrátka hodně humoru. Co si budeme říkat, je nuda to číst, jsem navíc z generace, která měla Babičku za úkol jako povinnou četbu. Drama tu je, ale probíhá skrytě.

Kolikrát jste přečetl vy osobně Babičku?

Projel jsem ji hned jednou naráz, pak jsem se k ní ale neustále vracel. Louskal jsem jí větu po větě, skládal jsem si model situací, kde se v próze něco děje. Trápil jsem se s tím skoro tři čtvrtě roku, ale když už si zvolím nějaký systém, jde mi to rychleji. Zpestřoval jsem si to různými detaily, které nejsou na první pohled tak zřejmé, ale o to víc pak patrné. Jsou tu novodobé prvky, posunul jsem to trochu dál, rozhodně jsem z Babičky ani Němcové nechtěl udělat karikaturu. Jen lehce grotesky do toho veleváženého díla. To podle mě neuškodilo.

Proslul jste i dalším zpracováním literárního díla - Fimfára od Jana Wericha.

Animovaný film, to byla zas jiná práce. Dlouhá, šílená, pomalá nimračka. Od každé postavy jsem musel vytvořit šest hlav/výrazů a zpracovat jiné detaily. V rámci animovaného filmu máte kromě filmového scénáře ještě technický - na výrobu. První pohádky se točily na klasický pás, bylo to fakt náročné, a jak se říká: za málo peněz hodně muziky. Na postavičky se šily šatičky, figurky se odlévaly do speciálních forem. Byla to moc drahá výroba, zvláště v době, kdy kina začala ztrácet v návštěvnosti. Jasně, film byl oceněný na různých festivalech, ale jakýkoli profit šel zpět do výroby. Přesto musím říct, že natáčení jsem si opravdu užíval. A pak promítání. Když se ty pohádky rozhejbaly po plátně, čerti tam začali strašit a do toho ten dětský ryk, to je ta pravá odměna.

Jste hudebním fajnšmekrem. Do jaké míry hudba ovlivňuje vaše dílo?

Pocházím z hudební rodiny, muzika mě provází celým životem. Jsem dvorní člen kapely Už jsme doma, ale ne pódiový. Vystupovat a jezdit dodávkou po republice, to je pakárna. Vlastně můžu říct natvrdo, že vedle toho výtvarna je muzicírování moje siamský dvojče, bez něhož bych nemohl existovat.

Ceněné jsou i vaše sklářské práce. Proč jste toho nechal?

Já nevím, asi mě to přestalo naplňovat. Nikdy jsem nepropadnul tomu být sklářským výtvarníkem, spíš jsem si vybral školu v Kamenickém Šenově, protože byla zkrátka výtvarná. Nelituju ale toho ani omylem. Poznal jsem spoustu materiálů, které jsem se naučil kombinovat a různě zpracovávat. Třeba dřevo, to je krásný teplý materiál, který když se chytře zkombinuje se studeným železem, je pak radost na to koukat. Nejdůležitější je umět vyplnit prostor, což se mi už párkrát podařilo. Architektura je fundus. Chápat prostor a pohybovat se v něm, to je pro mě výzva.

MARTIN VELÍŠEK (nar. 1963) vystudoval střední uměleckoprůmyslovou školu v Kamenickém Šenově a Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze. Svoji volnou tvorbu skleněných plastik reprezentoval na tuzemských a zahraničních výstavách, úspěch zaznamenal např. na Světové výstavě Expo 2005 v Japonsku. Je autorem řady obálek pro nakladatelství Argo, včetně ilustrací Babičky od Boženy Němcové, Farmy zvířat od George Orwella nebo A uzřela oslice Anděla od Nicka Cavea. Velíšek je známý jako autor

filmové animace Fimfárum. Také je dvorním členem kapely Už jsme doma.

Text a foto: Martin Hošna